

OCHRANA A OBRANA MÍST VELENÍ, ORGANIZACE A ZPŮSOB JEJICH PŘEMÍSTŮVÁNÍ

Místa velení budou prvořadými objekty napadení nepřítelem, který má k tomu řadu možností jak ve zjišťování, tak i v ničení.

Průzkum zaměřený na místa velení je organizován všemi velitelskými stupni nepřítele a podílejí se na něm prostředky pozemního, vzdušného i kosmického průzkumu.

Z pozemního průzkumu se budou na zjišťování míst velení operačních stupňů podílet průzkumné a speciální hlídky, skupiny divizí a armádních sborů, rádiový a radiotechnický průzkum.

Ze vzdušného průzkumu mohou místa a systémy velení zjišťovat průzkumné letouny taktického letectva i bezpilotní prostředky divizí a armádních sborů vizuálním pozorováním, fotografováním, rádiovým, radiotechnickým i radiolokačním průzkumem. Budou se na něm podílet i průzkumné palebné systémy.

Z kosmického průzkumu, i když to není jeho poslání, může být ke zjišťování míst velení využíván fotografický, televizní, infračervený i elektronický průzkum.

Současné prostředky nepřítele umožňují vést úderů na místa velení s využitím

zbraní hromadného ničení, konvenčních i nově zaváděných zbraní a zbraňových systémů.

Z prostředků jaderného napadení mohou vést úderů oddíly řízených střel Lance s využitím jaderných, neutronových, chemických i konvenčních náplní s dosahem na velitelská stanoviště armády.

K ničení všech míst velení operačních stupňů bude využíváno především letectvo nepřítele, diverzní průzkumné skupiny, skupiny hloubkového průzkumu, taktické i operační výsadky a průzkumné palebné systémy.

Účinně mohou být využívány prostředky elektronické války k rušení, klamání a umlčování radioelektronických prostředků na místech velení.

Místa velení operačních stupňů v obraně mohou být stacionární a pohyblivá. V počátečním období války je velení vojsk uskutečňováno z chráněných stacionárních míst velení a je zaměřeno na uvádění štábů a vojsk do vyšších stupňů bojové pohotovosti, operační rozvíjení, odražení agrese a někdy i na zahájení protiútočné operace. V průběhu operace je

velení vojskům uskutečňováno zpravidla z pohyblivých míst velení, která jsou i předmětem tohoto článku.

Pohyblivá místa velení musí odpovídat požadavku maximální samostatnosti, vzájemné zaměnitelnosti, nepřetržité činnosti, vysoké mobility. Je nutné, aby byla vybavena vysoce výkonnými technickými prostředky, přitom svým složením by měla být co nejmenší. Musí zabezpečovat spolehlivé vedení vojskům v podmínkách použití jak konvenčních, tak i jaderných zbraní.

Na operačních stupních velení podle pomůcky Organizace míst velení frontu (armády) jsou tato místa **členěna** na velitelské stanoviště (VS), jehož součástí je předsunuté místo velení (PMV) a vzdušné místo velení (VzMV), týlové velitelské stanoviště (TVS), záložní velitelské stanoviště (ZVS) a pomocné velitelské stanoviště (PoVS).

Velitelské stanoviště je hlavním místem velení. Z něho velitel velí vojskům při přípravě i v průběhu operace.

Záložní velitelské stanoviště je trvalým místem velení a rozvíjí se současně s VS. Je předurčeno ke zvýšení odolnosti, spolehlivosti a nepřetržitosti velení vojskům. Organizační struktura je stejná jako struktura VS. Skupina bojového velení ZVS musí být ve stálé pohotovosti k převzetí velení v plném rozsahu. Řídí jej zpravidla zástupce velitele.

Týlové velitelské stanoviště je předurčeno k řízení týlu, výzbrojního a technického zabezpečení. Řídí je náčelník týlu — zástupce velitele.

Pomocné velitelské stanoviště je zřizováno na určité časové období podle vývoje situace k vedení uskupení vojsk, které vede bojovou činnost na samostatném směru nebo ve vzdáleném prostoru.

Předsunuté místo velení je využíváno k zabezpečení velení vojskům na samostatných směrech, při výjezdech velitele k vojskům a při přemísťování z jednoho místa na druhé. Tvoří je velitelsko-štábní vozidla na OT a spojovací prostředky.

Vzdušné místo velení je zřizováno v leteckých a vrtulnicích ke zvýšení odolnosti a operativnosti velení vojskům a k přímému řízení bojové činnosti svazů (svazků) ve zvláště složitých obdobích operace. Může být využito k přemístění velitele frontu (armády) z jednoho místa velení na druhé.

Struktura míst velení frontu a armády je obdobná.

Místa velení se **dělí** na skupinu bojového velení (u TVS na první a druhý sled), spojovací uzel a zabezpečovací skupinu.

Spojovací uzly míst velení jsou rozmísťovány ve vzdálenosti 300 až 500 m od skupiny bojového velení (prvního a druhého sledu TVS), vysílací rádiová střediska a přistávací plochy pro letouny a vrtulníky (VzMV) ve vzdálenosti 10 až 15 km od míst velení.

Zabezpečovací skupiny jsou rozmísťovány ve vzdálenosti 1 až 3 km od skupiny bojového velení (prvního a druhého sledu TVS).

Společné velitelské stanoviště letectva a PVO je prvkem VS frontu a rozmísťuje se ve vzdálenosti nejméně 5 km od VS. U armády je součástí skupiny bojového velení.

K zabezpečení nepřetržitosti a pevnosti velení vojskům je na VS i ZVS určována **stálá směna** (20 % příslušníků velitelství a štábu, štábních a speciálních vozidel, prostředků automatizace a mechanizace, spojovacích, zabezpečovacích a provozních jednotek a útvarů). **Hlavní část štábu** (60 procent) pracuje podle situace na některém z těchto míst, přičemž místo velení, ze kterého velitel velí, je velitelské stanoviště. Na VS může pak pracovat až 80 procent příslušníků velitelství a štábu daného stupně velení.

VS frontu se rozmísťuje 120 až 150 km, **VS armády** 50 až 70 km, **ZVS frontu** do 180 km, **ZVS armády** do 100 km, **TVS frontu** do 200 km a **TVS armády** do 120 km od předního okraje.

Prostor rozvinutí VS a ZVS frontu činí nejméně 20 km², **VS a ZVS armády** 8 až 10 km², **TVS frontu** 12 km², **TVS armády** 6 až 8 km².

Jak jsem již uvedl, místa velení jako střediska velení vojskům patří mezi prvotně nebezpečné objekty nepřátelského průzkumu i ničení. Proto zabezpečení a ochrana jejich ochrany a obrany musí být středem pozornosti velitelů a náčelníků při přípravě a vedení operace (boje).

Ochrana snižuje možnosti zjišťování míst velení nepřátelským průzkumem a efektivnost úderů a rušení nepřítelů.

Obrana zabezpečuje činnost míst velení při napadení pozemním nebo vzdušným nepřitelem.

Pohyblivá místa velení operačních stupňů představují a vytvářejí řadu **demaskujících znaků**. Patří mezi ně především: soustředění štábních vozidel, spojovací a dopravní techniky, značný provoz osobních a terénních vozidel, ženijní úpravy a přítomnost ženijní techniky, budování přístřešků (u štábních vozidel), hluk elektrocentrál, pohyb většího množství strážných, rádiových (radioreleových) provoz, vzlety a přistávání vrtulníků apod. Některé

z nich nelze ani při dodržování zásad ochrany zcela vyloučit.

K zabezpečení spolehlivé **ochrany a obrany** jsou k dispozici (u provozních jednotek a útvarů zabezpečujících činnost míst velení operačních stupňů) jen omezené síly a prostředky (i podle tabulek válečných počtů [TVP]), se kterými v článku uvažují.

Jen strážní zajištění VS frontu při délce obvodu 13 až 15 km a vzdálenostech strážních stanovišť 1 km ve dne a 500 m v noci by spotřebovalo kapacitu organických strážních čet provozního praporu. To neberu v úvahu střežení zvláště důležitých prvků míst velení a střežení vysílacích středisek a přistávacích ploch pro vrtulníky, které jsou rozmístěny mimo VS a jsou značně zranitelné.

Z těchto skutečností vyplývá, že ochranu a obranu míst velení operačních stupňů je nutné plánovat, organizovat a řídit i s využitím dalších sil a prostředků přímo podřízených svazků a útvarů druhů vojsk, které jsou k tomu předurčeny, ale i vševojskových jednotek.

Ochranu a obranu **organizují** náčelníci štábů příslušných orgánů velení a zabezpečuje je správa (správce) štábu. U frontu jsou organizovány náčelníkem štábu prostřednictvím oddělení (skupiny) míst velení. Tyto otázky jsou rozpracovány v grafikonu přemístování míst velení v části Opatření ke zvyšování odolnosti a obnově narušeného systému velení vojsků.

Podle Oper-2-1 čl. 40 a Všeob-R-1 hl. 10 při plánování a organizaci ochrany a obrany míst velení na operačním stupni v obranné operaci je nutné zabezpečit následující **opatření**:

● **Utajení i skrytí** jako prvotní předpoklad k vytvoření podmínek pro úspěšnou ochranu a obranu. K tomu je zapotřebí využívat přirozených maskovacích vlastností terénu, podmínek omezené viditelnosti, používat deformačních nátěrů a umělých masek, koutových odrážeců, dodržovat zásady provozu na pojítkách, zejména zákaz rádiového vysílání z místa velení. Nezbytnou podmínkou pro úspěšné utajení je i souhrn opatření uskutečňovaných podle Plánu operačního maskování k utajení míst velení (imitace klamných míst velení, vedení klamného rádiového a radioreléového provozu, dezinformace).

● **Obranu proti pozemnímu nepříteli**, kterou zabezpečit vhodnou volbou prostoru rozmístění míst velení, aby byla zřizována mimo směr hlavního úderu nepřitele a v prostorech chráněných bojovou sestavou vojsk.

● **Přímé zajištění** jednotlivých skupin a pracovišť míst velení organizovat z obsluh a řidičů provozních a zabezpečujících jednotek.

● **Strážní zajištění** skupin míst velení frontu vytvářet z organických strážních jednotek provozních praporů. Na výhodných směrech zřizovat minová pole, nástrahy a nevýbušné zátarasy tak, aby bylo dosaženo kruhové obrany.

● **Obranu proti diverzně průzkumným skupinám a výsadbám** je možné zabezpečit jen s využitím přidělených motostřeleckých jednotek, na VS frontu minimálně v síle praporu, nejlépe na BVP. Úkolem této jednotky by bylo střežení přístupů na pravděpodobných směrech nepřátelského napadení a na směrech pronikání nepřátelského průzkumu. Část jednotky je možné využít ke střežení vysílacích středisek a přistávacích ploch pro vrtulníky a PMV při výjezdu velitele. V případě napadení je nezbytné soustředěné zasazení celé jednotky na odpovídajícím směru.

Obdobně msp. zabezpečit obranu proti pozemnímu nepříteli na ZVS a TVS (z toho jednu rotu přidělit ZVS, dvě rotu TVS).

Při přemístění VS a ZVS zabezpečit i manévry vyčleněnými motostřeleckými jednotkami, aby opět nové VS a ZVS střežil msp.

Stejně je nutné řešit tyto otázky také u míst velení armády. Myslím však, že střežení organickými strážními jednotkami provozního praporu je naprosto nepostačující.

● **Protivzdušnou obranu** zabezpečovat v rámci jednotného systému PVOS. Protiletadlové svazky a útvary frontu a armád je účelné rozmístovat tak, aby vždy jejich část bránila místa velení. Pravděpodobnost proniknutí nepřátelského letectva nad prostor jejich rozmístění by neměla být větší než 0,2 až 0,3.

K ničení letounů, které proniknou nad VS, využívat čet protiletadlových střelců provozního praporu i přiděleného msp., které rozmístovat na předpokládaném hlavním náletovém směru mimo vlastní VS. U TVS využívat čet protiletadlových střelců přiděleného msp.

Na všech místech velení je nezbytné využívat vyčleněné jednotky pro střelbu na nízké letící cíle (NLC) z ručních zbraní a pozorovatele vzdušného nepřitele.

● **Ochranu proti ZHN** organizovat v plném rozsahu a nepřetržitě, bez ohledu na to, jsou-li tyto zbraně používány. K plnění zmíněného úkolu je možné využít družstva radiálního chemického průzkumu, která se rozvíjejí na všech místech velení, a chemické pozorovatele provozních

rot. Na VS je kromě toho k dispozici četa chemické ochrany. V obraně, při převážně statické činnosti, spočívá těžiště většinou v ženijním budování a v ochraně při přemístění.

Nové typy stábních pracovišť — střední pojízdné štábní pracoviště vybavené filtračním zařízením chrání živou sílu proti radioaktivním a otravným látkám a BBP. Rovněž perspektivní pohyblivá úkrytová pracoviště budou zvyšovat stupeň a rozsah ochrany osob, zejména na nejdůležitějších pracovištích míst velení frontu.

Důležitý je i systém varování a zvládnutí ochranných opatření. Je zapotřebí dodržovat stanovené vzdálenosti mezi jednotlivými skupinami a pracovišti, aby nedošlo k současnému vyřazení více prvků místa velení najednou.

K odstranění následků při použití ZHN nepřitelem a obnově bojeschopnosti je předurčován jeden z vytvořených odřadů likvidace následků.

● **Ženijní budování míst velení** má zásadní význam. K tomuto úkolu jsou předurčeny ženijní prapor budování míst velení u frontu, ženijní rota u armády. Obecně u frontu jsou vyčleňovány 2 roty na VS, po jedné na ZVS a TVS. V případě, že se při přechodu z mírového na válečný stav zaujmají stacionární místa velení, je vhodné využívat všechny tyto ženijní jednotky ihned k budování nových míst velení.

Ženijní budování uskutečňujeme v tomto pořadí: středisko bojového velení, spojovací uzel, místo řízení velitele RVD, prostor operační správy, společné velitelské stanoviště letectva a PVO, ostatní prvky skupiny bojového velení.

Úplné ženijní vybudování skupiny bojového velení a spojovacího uzlu velitelského stanoviště frontu představuje 7000 až

8000 m³ zemních prací. To vyčerpá kapacitu dvou přidělených ženijních rot na 1,5 denního výkonu.

Ženijní opatření na místech velení je potřebné provádět ještě před jejich zaujetím štáby, protože práce by ztěžovaly činnost štábů a hlavně zvyšovaly možnost zjištění a napadení.

Ženijní budování je nutné provádět i z hlediska **ochrany proti vysoce přesným zbraňím** (VPZ). U rozhodujících prvků míst velení budujeme zásadně kryty, ve kterých je umístěná technika těžko zjištělná radiolokačními prostředky a při použití překrytů je zcela chráněna.

● **K maskování** je nutné používat nové typy masek s protiradiolokačními účinky — pokryv typu „F“ (je postupně dáván vojskům).

U objektů s rozdílem teplot proti okolí (zahřátá technika) lze upotřebit teplopohlcující normované pokryvy, které je zapotřebí ochlazovat (např. vodou). U menších objektů je možné odstínit teplo pomocí nástavby z různého materiálu s následným zamaskováním např. větvemi (minimálně 0,5 m) nebo zeminou apod. Kromě toho můžeme využívat i zdrojů tepelné energie.

Vhodné by bylo použití výstražných přijímačů a detektorů, které mohou zjistit RL ozáření laserem.

Zavádění nových vysoce přesných zbraní a jejich vzájemné propojení s průzkumnými palebnými systémy vyžaduje nový přístup k této problematice, jenž se musí nezbytně odrazit ve zvýšení účinnosti ochrany míst velení proti nim.

Proto bude mít velký význam využití osad (zejména vhodně upravených sklepů a prostorů) k rozmístění operačních štábů.

Přemísťování míst velení je plánováno i realizováno v závislosti na plnění úkolů obranné operace při zachování požadavku odolnosti, pružnosti a nepřetržitosti s cílem přiblížit velení k vojskům.

Přemísťování míst velení vychází z Plánu operace frontu (armády), rozpracovává se v Grafikonu přemísťování míst velení. To je dokument pro vnitřní potřebu operační správy (oddělení), připravovaný zpravidla v textové formě a **obsahuje**: rozpočet sil a prostředků na jednotlivá místa velení, složení i úkoly rekognoskačních skupin pro jednotlivá místa velení, orga-

nizaci pořádkové a regulační služby při přesunech, časový rozpočet přemísťování, tabulky signálů a opatření ke zvyšování odolnosti a obnově narušeného systému velení vojskům. **Podpisuje** jej náčelník operační správy (oddělení) a **schvaluje** náčelník štábu. Údaje o skutečných a plánovaných místech velení, osy přemísťování a PVO jsou součástí Plánu operace a oddělení míst velení je vede na pracovní mapě. Přemísťování je realizováno na základě vývoje situace a po schválení odpovídajícím funkcionářem.

K zachování kontinuity velení a ke snadnějšímu operativnímu řízení jsou při pře-

místování dělena místa velení na skupiny a proudy.

Při přemísťování VS hlavní část štábu (60 %) je přesunována na ZVS, kde se slučuje se stálou směnou ZVS (20 %) a vytváří nové VS. Při jeho zaujetí velitelem frontu (armády) získává charakter nového velitelského stanoviště. Příslušníci stálé směny ZVS se stávají stálou směnou nově vytvořeného VS.

Příslušníci stálé směny bývalého VS se po dosažení pohotovosti spojení mobilní části SU na novém ZVS přesunou do tohoto prostoru a tvoří jeho stálou směnu.

Svinování a rozvinování míst velení je nvyhnutelné uskutečňovat v krátkých časových lhůtách. Na základě zkušeností doba na **svinutí** VS frontu nepřesahuje 150 minut, při rychlém opuštění 60 minut. Doba na **zaujetí** připravených a vybudovaných objektů hlavní části v prostoru ZVS by neměla přesáhnout 10 až 15 minut u jednotlivých proudů, což je minimální doba potřebná k vedení úderu na místo velení po jeho zjištění. Celková doba zaujetí nového VS hlavní částí nepřesahuje 305 ve dne a 365 minut v noci, u TVS 165 ve dne a 200 minut v noci.

Spojovací uzly VS a ZVS jsou rovnocenné a stejného složení. Pro zvýšení mobilnosti a zkrácení lhůt rozvinutí při přemísťování se u frontu dělí na mobilní a hlavní část.

Mobilní část (MČ) je komplex nejpohyblivějších spojovacích prostředků předurčených k zabezpečení spojení z nového ZVS. Vychleňuje se z ní předsunutá skupina k zabezpečení spojení rekognoskační skupiny.

Hlavní část (HČ) jsou síly a prostředky SU předurčené k rozšiřování spojů vytvořených MČ na plánovaný stav.

Mobilní část zahajuje přesun po opuštění hlavní části VS, hlavní část spojovacího uzlu po dosažení pohotovosti MČ na novém ZVS.

Stanovené normy pro přemísťování SU jsou značně náročné a činí při výtečném

hodnocení: svinutí **MČ** 60 minut (v noci 80 minut), rozvinutí 140 minut (v noci 180 minut), svinutí **HČ** 140 minut (v noci 180 minut), rozvinutí 480 minut (v noci 620 minut). Při operačních cvičeních průměrná doba dosažení pohotovosti spojení při přesunu na vzdálenost 50 až 60 km dosahovala 21 hodin.

Přemísťování VS a ZVS armády je uskutečňováno obdobným způsobem s tím rozdílem, že SU se nedělí na mobilní a hlavní část, protože je k dispozici třetí položení spojovacího uzlu, které je jako celek předsunováno do prostoru poblíž plánovaného rozmístění nového ZVS.

Přemísťování TVS za předpokladu, že jsou k dispozici dvě položení SU, je prováděno obdobným způsobem jako u VS, je-li k dispozici jen jedno položení SU, je přemísťováno po sledech.

Pro volbu a přípravu nových prostorů rozmístění míst velení je předem vysílána **rekognoskační skupina** s předsunutou skupinou mobilní části SU, jejichž úkolem je upřesnit osu přesunu a prostor rozmístění místa velení, organizovat základní spojení, zabezpečit příjezd a rozvinování hlavních sil místa velení.

Velitelem rekognoskační skupiny je důstojník operační správy a dále jsou v ní zastoupeni důstojníci — ubytovatelé správ, provozních a zabezpečujících útvarů, jednotky ženijního, radiačního a chemického průzkumu, dopravní a speciální vozidla i prostředky materiálního zabezpečení.

Za rekognoskační skupinou jsou ve vhodné vzdálenosti vysílány přidělené roty budování míst velení, aby mohly po rekognoskaci plánovaného prostoru zahájit jeho ženijní budování.

Obrana proti pozemnímu a vzdušnému nepříteli při přemísťování míst velení je zabezpečována začleněním organických strážních a přidělených motostřeleckých jednotek i prostředků PVO do jednotlivých proudů. K zabezpečení pořádkové služby jsou používány příslušné jednotky.

Zabezpečení míst velení vzhledem k tomu, že jsou důležitým objektem průzkumu nepřítelů a patří mezi cíle ničené v prvním pořadí, musí být v popředí pozornosti příslušných stupňů velení.

Soudím, že zatím nejsou dostatečně řešeny otázky ochrany a obrany míst velení. Síly a prostředky provozních jednotek a útvarů jsou značně omezené a plně nezabezpečují potřebu ochrany a obrany po-

hyblivých míst velení v průběhu obranné operace. V článku uváděné hodnoty přivelených motostřeleckých jednotek k ochraně proti pozemnímu (i vzdušnému) nepříteli je nutné chápat jako minimální. Perspektivním řešením by byla výstavba útvarů ochrany míst velení s potřebnou technikou a výzbrojí v podřízenosti velitelství okruhů a armád. Postupně je třeba vybavovat pracoviště míst velení technikou s vyšší ochranou proti ZHN.